

Lejrskolepioner i Vejle

Olaf Aastrup

Af KAMMA VARMING

Lejrskolen er et så naturligt led i skolens arbejde i dag, at ikke mange tænker på, hvor udfordrende denne pædagogiske nyskabelse var for ikke mere end ca. 40 år siden. I de følgende to artikler tages lejrskolepionerarbejdet op til behandling. I den første fortæller viceinspektør *Kamma Varming* om sin far, *Olaf Aastrups* lejrskolearbejde i Vejle i 1930'erne.

Fredag den 11. oktober 1946 afholdt sammenslutningen af lærerkredse i Vejle amt generalforsamling på hotel »Landsoldaten« i Fredericia. Efter generalforsamlingen indledtes en drøftelse af lejrskolearbejdet i Vejle amt, der gav min far, viceskoleinspektør Olaf Aastrup anledning til at trække linierne op for lejrskolearbejdet inden for Vejle kommunale skolevæsen. Her gengives indledningen til hans punktmanuskript:

I. Begrunden for, at vi fra Vejle »snakker med«.

A. Lejrskoler:

1. Vejle kommunale Skolevæsens første Lejrskole 1933.
2. Lejrskole med den kommunale Skoles 8. Klasse fra 1935-1941 og 1944-1946 (10 Lejrskoler)
3. Lejrskoler med andre Klasser fra Mellemsskolen og Folkeskolen i Aarene før Krigen (6 Lejrskoler)
4. Lærerlejrskoler for 20-25 Lærerinder og Lærere fra Vejle kommunale Skolevæsen 1936 og 1937 (2 Lejrskolekurser).

Andre sideløbende forsøg nævnes senere i manuskriptet: Skolerejser, vandreture og heldagsture alle med det formål at indsamle arbejdsstof med henblik på senere bearbejdelse i klassen.

Hvordan mødet videre forløb er af mindre interesse, men indlægget giver et godt indtryk af, hvor omfattende lejrskolearbejdet i Vejle havde været i trediverne og ind i fyrrerne – selv om det var dæmpet af krigen.

Lejrskolearbejdet udvidedes kraftigt efter, at Vejle kommune i 1948 købte »Louisenlund« på Endelave til lejrskolebrug til supplement og senere til afløsning af den gamle feriekoloni- og lejrskolebygning »Børnenes Vel« på Hvidbjerg Fladstrand ved Vejle fjord.

Uden at tilsidesætte nogen kan man sige, at Olaf Aastrup var drivkraften bag lejrskolearbejdets start og udvikling i Vejle-området. Lejrskolearbejdet fortsatte han med gennem hele sin aktive lærerperiode. Den sidste lærerlejrskole med ham som instruktør blev afholdt på Endelave i 1963. Han var da 62 år.

Det er min hensigt i denne artikel at fortælle om min fars arbejde med lejrskolen, for derved at belyse inspirationskilderne til lejrskolearbejdets udformning og nogle af de pædagogiske tanker og holdninger, der lå bag. Endelig vil jeg forsøge at vise nogle af de ændringer, arbejdet på lejrskolerne gennemgik.

Olaf Aastrup var født 22. oktober 1901 i tjenesteboligen på skolen i Jelling, som søn af L. Chr. Aastrup, lærer, jæger og fisker. Hans farfar var lærer Niels Frederiksen i Gravlev, landmand og biavler. I disse få oplysninger ligger kimen til hans pædagogiske og historiske interesse og til hans sans for og kærlighed til naturen, som han altid havde et stærkt ønske om at formidle.

L. Chr. Aastrup grundlagde omkring 1910 en spejdertrop i Jelling, og Olaf Aastrup var i perioder af sin barndom og ungdom aktiv spejder. I årene 1923-26 var han som ung lærer på Dronninglund realskole chef for nørrejyske kolonne under DDS. Med drengene her arbejdede han meget i Storskoven og arrangerede mange ture bl.a. til Sverige. Han lagde især vægt på wood-craft aktiviteter. Da han i 1927 flyttede til Vejle, lagde han spejderarbejdet på hylden, men omplantede snart aktiviteterne til folkeskolen.

Olaf Aastrup var sig meget bevidst, hvorfra han havde sin inspiration. Det kommer tydeligt frem i manuskriptet til et foredrag om lejrskolearbejde i 1947. Her nævnes daværende seminarielærer F. Braae-Hansen flere gange, bl.a. citeres han for en definition på lejrskole: »Læreren vil for en Tid flytte Eleverne bort fra Skolestuen og Bøgernes døde Verden til det levende Liv og den haandgribelige Verden.«

Aastrups opfattelse af lejrskolens historie fremstår i samme manuskript i punktform: (Når manuskripterne ofte foreligger i punktform, er det, fordi han aldrig talte efter et udarbejdet manuskript – undtagelser var kun hans radioforedrag).

1. Tanken opstod i England 1906.

Piger fra Grange Road Secondary School for girls i Bradford. Leder Miss Mary A. Johnstone.

- Skolen i Yorkshire.
 Succes. Gentagelse hvert Aar siden.¹
2. Maaske Laan fra Baden Powell.²
3. Tyske Forsøg 1918:
 Frankfurt a.M.
 Victoriaskolen oprettede et Schullandheim.
 1928 fandtes 6.200 Schullandheime.
 Foreninger støttede Arbejdet.
 Bygninger – Jugendherberger.³
4. Svenske Forsøg 1928:
 Idrottsdagar: Idræt-Ekskursion⁴
 Geografi
 Naturhistorie
 Historie
5. Danmark 1929:
 Haderslev Seminarium II.Klasse Braae-Hansen, Mols.⁵
 1930 Ny Carlsbergvejens Skole
 1932 Frederiksberg og Vejle⁶

Af denne oversigt fremgår det, at spejderarbejdet har haft indflydelse på udviklingen. Jeg har senere talt med ham om styrken af denne indflydelse, og forstået, at det havde præget hans arbejde meget.

Gennem Axel Nielsen,⁷ hvis embede Olaf Aastrup overtog på Nyboesgades skole, blev kontakten knyttet til Haderslev seminarium og F. Braae-Hansen, som vel lavede Danmarks første lejrskole i 1929. Han omtales i hvert fald senere i Aastrups foredrag som den danske lejrskolebevægelses fader.

En række artikler i »Vor Ungdom« fra 1931–33 skrevet af: F. Braae-Hansen, Sirach Andersen, A. Noesgaard, Einer Andersen, I.K., Erik Danielsen og R.I. Mathiesen, C.F. Vorbeck og Kamma Bloch viser, hvor meget det gælder omkring lejrskoletankerne.

Naturinteressen vokser i lærerkredse og i befolkningen i det hele taget. Naturhistoriske foreninger opstår rundt om, og Vejle er ingen undtagelse. Der afholdes naturkurser for lærere. Foreningen Norden afholdt i 1930 et kursus i geografi på Hindsgavl. Jeg ved ikke, om far deltog, men programmet lå i hans papirer.

Når der tilsyneladende er en uoverensstemmelse mellem Aastrups datering af afholdelse af den første lejrskole i Vejle (1932/33), skyldes det, at

det første forsøg var en flerdages vandretur i 1932, mens den første egentlige lejrskole var i 1933 på Hvidbjerg.

De første år samarbejdede Aastrup med en kollega, V. Rørbo, som døde få år efter. De skriver i kladden til et brev eller en artikel forud for lejrskolen bl.a. følgende:

»Til de levedygtige Ideer hører Lejrskoletanken, der virkelig maa siges at kunne bringe den danske Folkeskoles Motto: »Vi lærer for Livet« et stort Skridt frem imod den endelige Virkeliggørelse, idet der kan ændres lidt ved det, saa det bliver anvendeligt som Motto for Lejrskoleidéen: »Vi lærer af Livet og Naturen«.

Heri er egentlig hele Lejrskolens Idé udtrykt. Lejrskolens Tilhængere siger nemlig: Lad Børnene selv komme i Berøring og Kontakt med Naturen, i Stedet for at lade dem nøjes med det Kendskab, de faar gennem Lærerens Fremstilling eller gennem de ofte kedelige og alt for professorprægede Lærebøger. Lad Børnene ved deres eget Arbejde og ved deres egne Iagttagelser stifte Bekendtskab med Naturens Mangfoldighed: Plante- og Dyrelivet, vort Lands Tilblivelse osv, osv. Lad saa Børnene, hvis Emnet har opfordret til yderligere Studier og nærmere Bekendtskab, selv søge videre Oplysning gennem Haandbøger og Fagbøger eller gennem Samtaler med og Spørgsmaal til Læreren.«

Efter denne programerklæring uddybes de enkelte punkter, og de fortsætter:

»Det er jo imidlertid ikke tilstrækkeligt, at Idéen er god, den maa ogsaa praktiseres. For at dette kan lade sig gøre, maa Skolerne først og fremmest kunne regne med Autoriteternes Velvilje, saaledes, at der 1) gives een eller flere Klasser Tilladelse til at forlægge Undervisningen til Lejrskolen i 8 eller 14 Dage, at der 2) ydes den nødvendige Vikarhjælp til de Lærere, der skal lede Lejrskolen, samt at der 3) eventuelt bevilges de til Lejrskolens Afholdelse nødvendige Midler.«

Alle stillede sig velvillige. Der blev bevilget frihed og vikar fra myndighederne kun med den betingelse, at alle elever kom med.

Overlærer M. Bording, Nyboesgades skole,⁸ skaffede husly på »Børnenes Vel« på Hvidbjerg, og de 150 kroner, som dækkede alle udgifter blev fremskaffet »ved at gaa »Tiggergang« til Bladene, Byens Handlende og Lærerpersonalet.«

Eleverne sparede ogsaa selv op »fra 1-Ører og op« til de havde de tre kroner pr. mand, som de skulle betale. Bydrengene fik fri i deres pladser, når man lovede at være hjemme til en af årets travle dage, pinselørdag.

Nyboesgades skole lå i et typisk vestbykvarter, så mange af børnene kom fra små kår – i de fleste tilfælde børn af arbejdere på de nærliggende spinde-
rier og støberier.

I den sidste uge af maj 1933 løb den første lejrskole af stabelen med ca. 30 forventningsfulde drenge i 7. klasse under ledelse af lærerne Olaf Aastrup og V. Rørbo. Rammerne om lejrskolen var som nævnt »Børnenes Vel« – et nedlagt badhotel, der var blevet købt til sommerkoloni for mindrebemidlede børn fra Vejle kommune. Udgifterne ved køb og vedligeholdelse blev dækket af de penge, der kom ind ved byens årlige børnehjælpsdag.

Bygningen bestod af én stor sovesal, hvor drengene skulle sove på gulvet på madrasser med grå uldtæpper over sig. Begge dele var som regel i maj fyldt med forsultne lopper. Langs sydsiden af huset løb en glasveranda, hvori der stod et langt plankebord med bænke uden ryg, hvor al spisning og alt skolearbejde foregik. Desuden var der et primitivt køkken med komfur, hvor lærernes koner lavede maden til den sultne flok. På loftet var der nogle lederværelser og lærerne havde toiletforhold fælles med drengene nemlig en pumpe med koldt vand og et lille træhus inde i plantagen.

Omgivelserne bød på mange varierede muligheder: Enge, marker, fyrreplantage, skov, klit, Randsfjord med fugle, fiskeri og sluse. Der var en nærliggende landsby, Gaarslev med rytterskole, kirke, mølle, mejeri, savværk og selvfølgelig landboejendomme. Af specialiteter i nærheden var der kiselgurværk og voldsted ved Nebbegård, samt Fredericia og Trelde klint.

Lejrskolen varede seks hele dage, og de otte hold nåede fem-seks opgaver, alt efter om de var køkkenhold eller ej.

Der var flere opgaver til rådighed, end der var hold, så ikke alle fik de samme opgaver. Opgaverne kan groft deles i to typer: Ekskursions- eller virksomhedsopgaver med leder og selvstændige opgaver uden leder. Formiddagens arbejde var altid således, at to hold fulgtes med hver en lærer til mølle, mejeri, savværk, skole eller kirke. Tre hold gik alene med en opgave i engen, på marken, til Rands fjord eller lignende, mens et hold blev hjemme som køkkenhold, og de havde samtidig vejrtjeneste.

I løbet af formiddagen samlede holdene notater, skitser og prøver af forskellig art. Efter middagen og hvilet samledes holdene og lærerne ved det lange bord på verandaen og gik i gang med bearbejdelsen. Der var en nær sammenhæng mellem lejrskolearbejdet og det emnearbejde, som i de samme år kom frem som undervisningsform, og som Rørbo og Aastrup dyrkede resten af året. Det byggede på undersøgelser og selvvirksomhed.

Billedet, der viser det skema som blev brugt på lejrskolen, stammer fra Olaf Aastrups lejrskolehæfte. Kamma Varming.

På lejrskolen medbragtes et omfattende håndbibliotek med opslagsbøger til historie, geografi og naturhistorie. Det var naturligt, fordi Nyboesgades skole også på skolen havde læsestuearbejde, og den året efter oprettede 8. klasse i kommunen havde klasseværelse i denne læsestue, som Aastrup fik indrettet i nært samarbejde med børnebibliotekar Eleonora Sørensen, som var meget interesseret i dette arbejde.

Opgaverne blev nok pudset af og kontrolleret af lærerne; men de blev ikke indskrevet. Det ventede, til de kom hjem på skolen. Der blev gjort me-

Eksempel på Olaf Aastrups fortegning til elevernes arbejdsmapper. Kamma Varming.

get ud af denne færdiggørelse, for Olaf Aastrup har altid, måske fordi han var tegnelærer, sørget for at hjælpe eleverne til, at deres opgaver kom til at se pæne ud. De store illustrationer lavede han altid til på kvadreret papir, så de let kunne tegnes efter. Han skar små linoleumsstempler til hvert emne, så eleverne kunne låne dem og sætte et stempel i den ramme, som var obligatorisk om hver side. Da han senere lavede årsplan for 8. klasse, der begyndte i 1934, indgik et kursus i skilteskrift, så også overskrifter og begyndelsesbogstaver blev pæne. Det kan godt være, at der ikke var så stor plads til den frie udfoldelse; men til gengæld kunne selv svage elever glæde sig over, at deres færdige mapper så pæne ud.

Der eksisterer endnu en lang række af de opgaver, der var lavet til den første lejrskole. Det er derfor muligt, dels at se hvilke, der har overlevet – omend i ændret form – og hvilke, der er forsvundet.

Allerede efter første år forsvandt Fredericia og Trelde klint ud af programmet. Det skyldes nok dels afstanden, dels at for omfattende emner i det hele taget er gledet ud. Opgaver, der har givet mulighed for selvstudium og aktivitet, har passeret bedst til de mål, Aastrup havde for arbejdet.

Helt fast punkt på alle lejrskoler var køkkenholdets vejrtjeneste. Der skulle hver time aflæses vand- og lufttemperaturer og måles vindstyrke. På skemaer skulle også indføres solskinstimer, skyer og vindretning samt nedbørsmængder. Senere indgik klimatiske iagttagelser også i andre opgaver som f.eks. mikro-klimaundersøgelser i skovopgaver.

En landmåleropgave fandtes allerede i 1933, og den var stadig på repertoire i 60'erne på Endelave. Landmålerkikkerten havde Aastrup selv lavet af et messingrør, ligesom E'erne til stængerne var savet ud som løvsavsarbejde. Økonomien tillod ikke køb af nogen apparater, men det kom aldrig til at stille sig hindrende i vejen. Hvad han ikke kunne få på anden måde, måtte han lave selv. Det gjaldt også apparaturet til vejrtjenesten.

Når landmåleropgaven overlevede i så mange år, skyldes det sikkert, at alle i gruppen kan være i aktivitet på en gang, og at den giver indsigt i, hvorledes et kort opmåles og optegnes. I de første år opmålte eleverne et voldsted i Nebbegård skov, senere blev det strandvolde og kystlinier, de arbejdede med, fordi det var nærmere og mere overskueligt.

Opgaver om plantagen findes også gennem hele perioden, fordi der er plantage i nærheden af lejren både i Hvidbjerg og på Endelave. I 1933 så opgaven således ud:

PLANTAGEN: Plante- og Dyreliv.

1. Beskriv Fyrren (Rod, Stamme, Naale og Frugten) og forklar, hvorfor den er særlig egnet til Klitbeplantning.
2. Hvilke andre Planter har I fundet i Plantagen?
3. Vælg een af disse Planter, tegn og beskriv den. (Rod, Stængel, Blade, Blomst, Frugt).
- 4a. Hvilke særlige fordringer stilles der til Planterne paa Klitten med Hensyn til Beskyttelse mod for stor Fordampning?
- 4b. Hvilke Midler har Planterne til Beskyttelse mod for stor Fordampning?
5. Hvilke Dyr har I truffet i Klitten? (Pattedyr, Fugle, Krybdyr, Insekter).
6. Tegn og beskriv et af disse Dyr.
7. Har I fundet noget dyremærket Materiale i Klitten?

Karakteristisk for opgaverne fra trediverne er det, at der i de syv korte spørgsmål er indeholdt en mængde stof. En fuldstændig besvarelse ville nok kunne fylde en hel arbejdsmappe. I årenes løb er disse opgavetyper ganske

naturligt blevet specificeret ud. Hvad der er blevet resultatet af disse ændringer kan ses i Vejle amts skolecentrals pædagogiske håndsrækning nr. 2, Nåleskoven. Deri findes følgende opgaver: Klima, skovbunden, granen, en grankogle, fyrreplantagen, dyrelivet, uglegylp, skovmyren (tuen, myren I og II), korsedderkoppen, hjulspindet og en lysning i skoven. Disse opgaver består af mellem 6 og 39 spørgsmål, som egentlig alle er indeholdt i de syv oprindelige.

Hvis man ser nærmere på spørgsmål nr. 7 fra 1933, så kan man forstå, at nogle børn ville føle sig fortabte. Aastrups tanker var, at børn selv skulle finde ud af så meget som muligt; men han oplevede selvfølgelig, at det var lettere sagt end gjort. For at give hjælp til selvhjælp udarbejdede han i løbet af årene en lang række bestemmelsestavler. Systemet var det samme, som det, der kendes fra Rostrups flora, og det viste sig at kunne holde overfor så forskellige emner som: uglegylp, svampe, vadefugle og opskyl.

BESTEMMELSESTAVLE V: INDHOLDET I UGLEGYLP

Man undersøger tænderne i de kranier, der er fundet i uglegylp.

1.a.	Fortænderne er brede og mejseldannede	2
	Fortænderne og hjørnetænderne er små og spidse	8
2.a.	4 kindtænder i overkæben, 4 kindtænder
i underkæben	Hasselmus
b.	4 kindtænder i overkæben, 3 kindtænder i underkæben .	Buskmus
Birkemus
c.	3 kindtænder i overkæben, 3 kindtænder i underkæben	3
3.a.	Kindtændernes overflade danner en
regelmæssig zig-zag-linie	4
b.	Kindtændernes overflade uregelmæssig	6
4.a.	Stort kranium, butsnudet	ægte vandrotte (Mosegris)
b.	Mindre kranium, 2-3 cm langt	5
5.a.	Kindtændernes rod helt åben
(som på hestetænder)	Markmus
b.	Kindtændernes rod mere lukket, men ikke helt	Rødmus
6.a.	Stort kranium	Rotte
b.	Mindre kranium 2-2½ cm langt	7
c.	Lille kranium ½-1 cm langt	Dværgmus

7.a.	Kindbensbuen går i flugt med tindingebenet,
når kraniet ses fra oven	Skovmus
b.	Ses kraniet fra oven, springer kindbensbuen frem	Husmus
8.a.	Tænderne har brune spidser	Spidsmus
b.	Tænderne har lyse spidser	Muldvarp

Olaf Aastrup samarbejdede gennem årene med forskellige lærere, som bragte nye ideer ind i hans lejrskoleopgaver. En af de første var Metha Petersen, senere skoleinspektør og viceborgmester i Vejle, der som ganske ung i 1935 kom til byen fra Silkeborg. Hun havde fået stor interesse for insekter gennem dr. Lieberkind, så i de år blev der fanget sommerfugle og studeret insekter i vandhullerne. Studierne af vandinsekter holdt sig, fordi man kunne bringe fangsten med helt hjem til skolen i et akvarium og fortsætte iagttagelserne, men sommerfuglene blev hurtigt fredede.

Emner af geologisk art med undersøgelser af vandrebløkke og jordbundsprøver i forbindelse med istidsdannelser og terrænformer udsprang af Aastrups interesse for geologi. Også arkæologi dyrkede han selv gennem mange år som hobby, og da han var heldig at finde en righoldig og lettil-

Der arbejdes ved grøft og vandhul med Metha Petersen i 1935. Foto O. Aastrup.

gængelig stenalderboplads på toppen af Hvidbjerg klit, dukkede opgaven: En stenalderboplads, op. Den var eleverne altid meget optaget af, og nogle fik en interesse for arkæologi, som blev til en hobby for dem.

Der blev ikke meget fritid på de første lejrskoler. Som det kan ses af planen, gik det løs fra et kvarter over seks til klokken 21.30 med kun to halve timers pause.

DAGSPLAN

Kl.

$6\frac{1}{4}$	Op.
$6\frac{1}{4}-6\frac{1}{2}$	Sovesalen ordnes. Tæpperne rulles sammen osv.
$6\frac{1}{2}-6\frac{3}{4}$	Morgengymnastik i fri Luft.
$6\frac{3}{4}-7\frac{1}{4}$	Paaklædning og Toilette.
$7\frac{1}{4}-7\frac{3}{4}$	Morgenmaaltid.
8	Arbejdsplanerne udleveres til Førerne, og de enkelte Hold begiver sig af Sted
8-12	Arbejde paa forskellige Arbejdspladser.
$12\frac{1}{2}-1$	Middag.
$1-1\frac{1}{2}$	Hvile.
$1\frac{1}{2}-3\frac{1}{2}$	Det indsamlede Materiale bearbejdes og undersøges. Notaterne ordnes og renskrives.
$3\frac{1}{2}-4$	Kaffepause.
4-6	Sport. Tegnekursus. Smaaudflugter m.m.
6-7	Aftensmaaltid.
7-8	Samtale om næste Dags Arbejdsplaner.
$8-9\frac{1}{2}$	Foredrag. Oplæsning. Underholdning og frit Samvær.
$9\frac{1}{2}$	Til Ro.

Til foredragene om aftenen var indkaldt nogle lærere med hver sit speciale:

Onsdag: Rudolf Engberg-Petersen: Presning af planter.

Torsdag: Lejrbål.

Fredag: Olaf Aastrup: Stjernehimlen.

Lørdag: Overlærer N.C. Nielsen: Skoleforhold i gamle dage.

Ved lejrbålet: L. Chr. Aastrup	} Hvad jeg så i mark og skov
Chr. Christiansen	
Mads Basse: Oplæsning på jydsk	

O. Aastrup og drengene i skaldyngerne ved foden af Hvidbjerg Klit 1935. Foto i familieej.

Søndag: 1½: C.P.A. Jensen: Geografi – Efter kaffe C.P.A. Jensen: Historier.

Mandag: Poulsen, Gaarslev: Rytterskolen

Tirsdag: Villumsen, Gaarslev: Egnens historie.

Onsdag: Afslutning.

Så mange mennesker kunne man selvfølgelig kun mobilisere første gang, hvor alt havde nyhedens interesse. Senere underholdt lærere og elever hinanden med historier og optræden. Et fast punkt på Aastrups lejrskoler var dagens avis på vers, som blev oplæst i hyggestunden ved lejrbrøl eller kamin. Inspirationen stammede fra en ældre kollega C.P.A. Jensen, som var med på lejrskole i 1935 og på de følgende lærerlejrskoler. Han var almindelig kendt for at kunne ryste rimede digte ud af ærmet, ofte med et humorfyldt indhold:

Naar Frk. Petersen ved Hvidbjerg stiller,
af bare Iver hun af Bilen triller
i Vejret stritter begge Stængerne
og griner, det gør alle »Drengerne«.

Det kunne lyde, som om alt var idyl, men det var naturligvis ikke rigtigt. Selv om disciplinen var streng, og der blev »taget hul på en kasse øretæver« nu og da, som Aastrup sagde, så gik ikke alt gnidningsløst. Af nogle noter fremgår det, at det har været nødvendigt at sige f.eks.: »Ingen Kaffe, naar der skal være det vilde Slagsmaal« – eller: »Vi andre kan ikke være tjent med at sidde til Bords med Kannibaler!«

Når slutfacit skulle gøres op, vurderedes den første lejrskole dog som succes. Den blev fulgt af andre i de år, der kom. Det første år var det syvende klasse, der var af sted, fordi det var skolens ældste; men i 1934 begyndte byens første 8. klasse for drenge på Nyboesgades skole, og den var Aastrup klasselærer for. Efter den tid var det 8. klasse, der kom på lejrskole.

For Olaf Aastrup var det ikke nok at tage ud med sin egen klasse, så han begyndte at arbejde for udbredelse af lejrskoleidéen. Det skete dels skriftligt, dels i foredragsform, men først og fremmest gennem initiativer og kurser for lærere.

Et af initiativerne var rettet mod landsbyskolernes lærere, som også måtte kunne bruge idéen, – som det vil fremgå – måske med modsat fortegn. Af en annonce i Folkeskolen fra foråret 1937 (side 387) fremgår to tilbud til landsbyskolelærerne:

»Da Lejrskolearbejdet ogsaa er af stor Interesse for Landsbyskolen, har Hr. Aastrup velvilligst givet Løfte om, at Lejrskolens Arbejder maa blive udstillet ved Vejle Amts Lærerkredsens Efteraarsmøder og -kursus, hvor dette ønskes.

Men desuden indbyder Hr. Aastrup og hans Medarbejdere alle de Lærere og Lærerinder i ovennævnte Kredse, som interesserer sig derfor til at besøge Lejrskolen Lørdag Eftermiddag den 29. Maj og se, hvorledes Arbejdet foregaar »i Marken«.

Derefter følger programmet, som indeholder dels et par foredrag og dels mulighed for at følge de arbejdende elevhold både ude i indsamlingsfasen og ved læsestuearbejdet bagefter.

Omtalen af kurset i Vejle Socialdemokrat den 31. maj fortæller, at der kom »et halvt Hundrede Lærerinder og Lærere fra By og Land.« De opfordrede Aastrup til at søge sit lejrskolemateriale udgivet, så flere kunne få glæde af det. Han prøvede flere gange bl.a. hos Gjellerup i 1937, men ingen forlag var interesserede, så udgivelsen kom først i tresserne på Vejle amts skolecentral som pædagogiske håndsrækninger. Esbjerg kommune lod dog

et hæfte duplikere i forbindelse med et kursus for byens lærere i 1947, heri aftryktes nogle af bestemmelsestavlerne.

Af en annonce i Folkeskolen ses det, at i hvert fald Vejle Vesteregnskreds benyttede sig af både udstillings- og foredragstilbuddet i efteråret 1937.

Olaf Aastrup har sidst i trediverne en artikel i et udateret nummer af et lokalblad fra Rougsø herred. Heri fortæller han om et en-dags lejrskolebesøg for en landsbyskole i byen. Det var de ældste elever fra Gaarslev skole ved Hvidbjerg, som kom på genvisit i Vejle hos de 8. klasseelever, som havde besøgt dem i den gamle rytterskole. Programmet var hårdt, – fra klokken 8 til klokken 19 – der var besøg på Svineslagteriet, Vejle Dampmølle, havnen, skolen, Vejle Dampvæveri, Folkebladet, og der afsluttedes med en rundtur i byen. Indimellem var der blevet tid til frokost på Svineslagteriet og middag i kammeraternes hjem og et lysbilledforedrag om Dampvæveriet. Man kan blive helt forpustet ved tanken, hvilket også anes i Aastrups afsluttende bemærkninger om formålet med sådanne besøg, der rækker ud over det rent faglige: »Ved lignende Besøg, maaske knap saa forcerede, kunde man, om jeg maa sige, undersøge og belyse Begyndelsen og Fortsættelsen af de »Erhvervslinier«, der gaar gennem den hjemlige Kostald eller Svinesti. F.Eks. kunde Spørgsmål som:

1. Æg, Ægekspert,
2. Foderstoffer, Mælk, Smør, Smørekspert,
3. Kostalden, Slagteriet, Garveriet, Fodtøjsfabrikken

– og mange andre tages med.

Ved saadant Arbejde, der saa i Skolen eventuelt giver sig Udslag i mundtlig og skriftlig Bearbejdelse af de enkelte Afsnit, vil den gensidige Bælgning mellem Landets og Byens Ungdom i begge Lejre afføde en Forstaaelse og en deraf flydende Respekt for den anden Part, der vil styrke Sympatien mellem Land og By og dermed Samfølelsen i vort Folk.«

Et andet eksempel på udadvendt aktivitet er en udstilling af præparater og arbejdsopgaver, som blev afholdt på skolen i marts 1938. I det interview, som Vejle Amts Avis bringer i den anledning, mærker man, at det kniber med økonomien i forbindelse med lejrskolerne.

»– De vil med andre Ord forene det praktiske med det teoretiske?«

»– Netop! Det er betydelig mere bælgende for Drengene, – da det jo kun er 8. Klasses Dreng, der er Tale om – at komme ud i Naturen og lære Tingene at kende, fremfor at stifte Bekendtskab med dem gennem en tør

Bog, som da De og jeg gik i Skole. Tilmed er det sundere. Jeg synes jo godt, man kunde ofre nogle Penge paa en Lejrskole, f.Eks. paa Hvidbjerg, men det kommer vel ogsaa.«

Også en del af denne udstilling bl.a. »Vor oldtid« kom videre omkring, således vises den på Horsens og Aarhus skolecentraler.

På Fælleslærerrådets møde d. 18. september 1936 havde man en drøftelse af økonomien i forbindelse med lejrskoler. Aastrup sagde i sin indledning, at så længe det kun var ham, der tog af sted, kunne man til nød klare sig med at gå tiggergang og at få et mindre tilskud fra skolen; men efter lærerlejrskolen kunne man vente, at flere ønskede at begynde arbejdet. Man enedes om et brev til byrådet, hvori man antyder, at også mellemskole- og gymnasieklasser kunne være interesserede. Det nødvendige tilskud anslås til 200-250 kr. pr. uge. Efter udtalelsen til pressen i 1938, som nævnes ovenfor, kan man regne med, at svaret til fælleslærerrådet indeholdt et afslag.

Den første lærerlejrskole blev afholdt i St. Bededagsferien i 1936 på »Børnenes Vel«, hvor 18 lærere og 4 instruktører for egen regning slog sig ned fra torsdag til søndag i storm og regn. C.P.A. Jensen digtede i den anledning Guldhornene om til: »De higer og søger med snottede Næser – mens Vinden blæser!«

Programmet var ligeså stramt som på børnenes lejrskoler, for det gik slag i slag fra morgen til aften. Aastrup indledte med et foredrag om lejrskolearbejde torsdag aften som optakt til de tre dages arbejde, hvor lærerne var delt i to hold. Alle nåede igennem otte emner og hørte fem foredrag, inden man sluttede af med en diskussion søndag ved aftenstid.

Den første dag var det geografiske og naturhistoriske emner. Den næste var det erhvervsbetonede emner fra landsbyen Gaarslev samt besøg i skolen og kirken. Til sidste dag var gemt slusen og opmåling, altså to teknisk betonede emner. Hvert emne havde to aspekter, dels et fagligt rettet mod lærerne selv og dels et pædagogisk, som drejede sig om opgavemuligheder til eleverne.

I 1937 tog et hold atter af sted på lærerlejrskole i en udvidet weekend – stadig for egen regning. I den deltog både gengangere fra året før og nytilkomne. Indholdet i kursus havde stor vægt på det naturhistoriske, og man havde et hold elever med den første dag. Det skyldes nok, at Metha Petersen dette år var med som instruktør.

En af deltagerne fra 1936 skrev et referat af kurset til to Vejle-aviser, hvori det blandt andet siges: »Nu ved vi, hvordan der kan arbejdes paa en

Lejrskole og arbejdes godt, og som en ogsaa bemærkede: »Før har jeg ikke turdet tage af Sted med en Klasse Børn paa Lejrskole, men nu vil jeg gerne.« Heri ligger i Grunden hele det Resultat, vi har faaet ud af Opholdet. Som De ser, Hensigten var naaet.«

Jeg har selv deltaget i tre af fars lærerlejrskoler, efter jeg er blevet voksen. Det er helt sikkert, at de har givet mig en ballast, som gør, at jeg aldrig har problemer med opgaveideer og tilrettelæggelse. Han havde evner til at få os til at slide i det, så vi lærte en masse på tre dage – både teori og praksis.

I løbet af tredive år var det kun få andre lærere, der tog på lejrskole i Vejle kommune. Krigen kom på tværs og lukkede for videre initiativer; men efter krigen tog Aastrup fat med fornyede kræfter. Som det kan ses i indledningen diskuterede man lejrskoleproblemer, herunder placeringen af en ny lejrskolebygning i Vejle amt. Kampen stod mellem en fornyelse af bygningen på Hvidbjerg og en placering i Jelling eller Vingsted. Diskussionen faldt bort, da Vejle kommune købte feriekoloni et helt andet sted nemlig Louisenlund på Endelave i 1948. Det viste sig, at hvis Hvidbjerg var en god lejrskolelokalitet, så var Endelave en ren perle. Lejrskolearbejdet tog fart, og støttet af byens skoledirektør – først Grethe Glahn og senere Chr. Kjeldsen – fik man oprettet et ideelt lejrskolecenter. Det er nu i funktion til lejrskoler for Vejle skolevæsen gennem hele sæsonen. De lærere, der kommer der, har i mange tilfælde været på kursus med Aastrup i halvtredserne og tresserne, og grundtankerne fra hans pionerarbejde lever videre i dem.

NOTER

1. Se »Ud i Naturen« red. Erik Danielsen m.fl. Gyldendal 1935 side 7-10.
2. Se »Vor Ungdom« april 1931 side 15.
Realskolelærer Sirach Andersen: Spejdersporten som opdragelsesfaktor.
3. Se »Vor Ungdom« marts 1933 side 467.
Erik Danielsen og R.J. Mathiesen: Lejrskolebevægelsen i Tyskland.
4. Se »Vor Ungdom« september 1933 side 173.
Adj. C.F. Vorbeck: Friluftsdage.
5. Se »Ud i Naturen« E. Danielsen m.fl. Gyldendal 1935 og »Vor Ungdom« februar 1931 side 387. F. Braae-Hansen: Lejrskolen.
6. Se »Vor Ungdom« december 1932 side 307.
A. Noesgaard: I Lejrskole.
7. Axel Nielsen er den for geografiske og naturhistoriske tegneböger kendte. Han blev 1928 øvelsesskolelærer i Haderslev.
8. M. Bording var overlærer (=skoleinspektør) på Nyboesgades skole (1922-46).